

- Shults S. L. (2025). *Produktyvna spromozhnist ekonomiky rehioniv: chynnyky ta rushii zrostannia: monohrafiia* [Productive capacity of the regional economy: factors and drivers of growth]. DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy». <https://ird.gov.ua/irdp/p20250001.pdf>
- Sidenko V. R. (2021). Spivvidnoshennia hlobalizatsii ta lokalizatsii ekonomichnykh protsesiv v umovakh zrostannia hlobalnykh ryzykiv [The ratio of globalization and localization of economic processes in conditions of increasing global risks]. *Ekonomichna teoriia*, 3, 72–90. <https://doi.org/10.15407/etet2021.03.072>
- Storonianska I. Z. & Benovska L. Ya. (2023). Nova rehionalna polityka YeS: osoblyvosti realizatsii v konteksti suchasnykh vyklykiv ta ryzykiv [The EU's new regional policy: implementation features in the context of modern challenges and risks]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, 1, 3–11. <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2023-1-1>
- Storonianska I. Z. (2020). *Funktsionalni typy terytorii yak ob'ekt derzhavnoi rehionalnoi polityky: metodychni pidkhody do identyfikatsii: naukovo-analitychna dopovid* [Functional types of territories as an object of state regional policy: methodological approaches to identification]. Lviv: IRD NANU. <https://ird.gov.ua/irdp/p20220007.pdf>
- Storonianska I. Z. (2020). *Terytorialnyi rozvytok i rehionalna polityka. Stymulivannia rozvytku rehioniv na zasadakh smart-spetsializatsii: bariery ta mekhanizmy implementatsii: naukova dopovid* [Territorial development and regional policy. Stimulating the development of regions based on smart specialization: barriers and implementation mechanisms]. Lviv: IRD NANU. <https://ird.gov.ua/irdp/p20210034.pdf>
- Storonianska I. Z. (2022). *Vyklyky ta priorytety upravlinnia aktyvamy terytorialnykh hromad v umovakh viiny: nauk. analit. dop.* [Challenges and priorities for managing the assets of territorial communities in war conditions]. Lviv: DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy». <https://ird.gov.ua/irdp/p20220034.pdf>
- Tur O. V. & Yermieiev O. V. (2025). Identyfikatsiia problem rehionalnoho rozvytku v dovoiennomu, voiennomu ta povoiennomu periodakh [Identification of regional development problems in pre-war, war and post-war periods]. *Biznes Inform*, 1, 301–307. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-301-307>
- Yaroshenko I. V. & Semyhulina I. B. (2025). Teoretyko-praktychni aspekty klasyfikatsii zahroz u konteksti upravlinnia rehionalnym (terytorialnym) rozvytkom v Ukraini [Theoretical and practical aspects of threat classification in the context of regional (territorial) development management in Ukraine]. *Problemy ekonomiky*, 3, 115–125. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-3-115-125>

Стаття надійшла до редакції / Received: 06.12.2025.
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 20.12.2025

УДК 332.1:339.564

JEL: F10, R11

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-12-140-150>

СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ В ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЕКСПОРТУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

©2025 ПОЛЯКОВА О. Ю., ГОЛЬТЯЄВА Л. А.

УДК 332.1:339.564

JEL: F10, R11

Полякова О. Ю., Гольтяєва Л. А. Структурні зрушення в диверсифікації експорту регіонів України

Експорт України зазнав руйнівного впливу з початком повномасштабного вторгнення. Найбільших втрат обсягів експортного потенціалу зазнали регіони, на території яких відбувалися чи відбуваються бойові дії. Порушення логістики відбулося на експортних можливостях усіх регіонів. Метою дослідження є оцінка змін у товарній структурі та динаміці експорту регіонів України, спричинені військовою агресією. Було досліджено динаміку обсягів та структуру експорту за регіонами та в розрізі товарних груп у 2021–2024 рр. із використанням структурно-динамічного аналізу, коефіцієнтів подібності структур і структурних зрушень. Аналіз динаміки регіонального експорту дозволяє зауважити, що відновлення обсягів до довоєнного рівня поки що не відбулося в більшості регіонів. Збільшення обсягів здебільшого відбулося в регіонах з малою часткою в загальному експорті країни. Експорт залишається висококонцентрованим у регіональному розрізі, причому на тлі скорочення обсягів у більшості областей концентрація в м. Києві посилилася. Частки декількох областей перерозподілилися між рештою регіонів, але це не є суттєвим збільшенням у диверсифікації експорту, оскільки обсяги поки не відновилися. З розглянутих докладніше областей найбільш диверсифікованим є експорт Харківської області. Крім того, коефіцієнт подібності структур експорту Харківської області та України є найбільшим. Таким чином, структура експорту саме Харківської області може бути орієнтиром для розробки стратегії розвитку експорту країни.

Ключові слова: диверсифікація, структура, питома вага, експорт, коефіцієнт подібності, коефіцієнт структурних зрушень.

Рис.: 9. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 13.

Полякова Ольга Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка сектора макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: polya_o@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8207-3198>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-3460-2015>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57195496140>

Гольцяєва Людмила Анатоліївна – кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник сектора макроекономічного аналізу та прогнозування відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: goltyeval@gmail.com

UDC 332.1:339.564

JEL: F10, R11

Poliakova O. Yu., Holtiaieva L. A. Structural Shifts in the Diversification of Ukraine's Regional Exports

Ukraine's exports suffered severe setbacks with the onset of the full-scale military invasion. The regions where combat took place or is ongoing experienced the largest losses in export potential. Disruptions in logistics have affected the export capacity of all regions. The aim of the study is to evaluate changes in the commodity structure and dynamics of Ukraine's regional exports caused by military aggression. The study analyzed the dynamics of export volumes and structure by region and by commodity groups for 2021–2024, using structural-dynamic analysis, structure similarity coefficients, and structural shifts. Analysis of regional export dynamics indicates that recovery to pre-war levels has not yet occurred in most regions. Volume increases mostly took place in regions with a small share of the country's total exports. Exports remain highly concentrated at the regional level, and against the backdrop of declining volumes in most regions, the concentration in the city of Kyiv has intensified. The shares of several regions have been redistributed among the remaining regions, but this does not significantly increase export diversification, as volumes have not yet recovered. Among the regions examined in more detail, Kharkiv region has the most diversified exports. Moreover, the similarity coefficient between the export structures of Kharkiv region and Ukraine is the highest. Therefore, the export structure of Kharkiv region can serve as a guide for developing the country's export strategy. The further development of advanced export directions through the innovative growth of export-oriented enterprises, enhancing their investment attractiveness, and restoring facilities that perform critically important functions for the economy will contribute to enhancing both the competitiveness of the region and the advancement of Ukraine's exports, which aligns with the State export policy.

Keywords: diversification, structure, proportion, export, similarity coefficient, structural shift coefficient.

Fig.: 9. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 13.

Poliakova Olha Yu. – PhD (Economics), Associate Professor, Head of the Sector of Macroeconomic Analysis and Forecasting, Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: polya_o@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8207-3198>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/F-3460-2015>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57195496140>

Holtiaieva Ludmyla A. – PhD (Economics), Junior Researcher of the Sector of Macroeconomic Analysis and Forecasting, Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: goltyeval@gmail.com

Україна відновила та продовжує нарощувати експорт, незважаючи на складні зовнішні виклики, залишаючись помітним гравцем на світовому ринку окремих товарів. Масштаби та інтенсивність сучасного розвитку зовнішньої торгівлі потребують якісного регулювання, оцінювання, що дозволить забезпечити прийняття ефективних управлінських рішень у цій сфері. А саме, вибір перспективних ринків, визначення клієнтів, стратегій позиціонування та оцінка експортного потенціалу окремого регіону та можливості підвищення обсягів товарного експорту в довгостроковій перспективі мають бути постійними об'єктами уваги як державних, так і місцевих органів влади.

Питання збільшення експорту є актуальними та розглядаються як на рівні територіальних громад, регіонів, так і на державному рівні. Так, у рамках Стратегії зміни майбутнього в Україні до 2030 року [2; 4] основними напрямками зміцнення зовнішніх позицій держави визначено: підтримка експорту; захист інтересів експортерів; міжнародний бренд «Україна»; інтегрованість в економіку

ЄС; позиції в міжнародних організаціях. Міністерством економіки, довілля та сільського господарства України розробляється Національна експортна стратегія до 2030 року, проект якої було представлено на Міжнародному торговельному форумі.

Основними стратегічними цілями визначено: нарощення обсягів експорту та покращення його структури; посилення державних спроможностей, інституцій та інструментів для вирішення поставлених завдань розвитку експорту, зокрема експансії на цільові ринки; створення сприятливих умов для ведення експортної діяльності. За прогнозами Мінекономіки України, очікується зростання обсягу експорту товарів і послуг до 77 млрд дол.; досягнення 33% співвідношення обсягу експорту товарів і послуг до ВВП; зменшення частки сировинної продукції до 59% [3].

Різноманітні аспекти зовнішньоекономічної діяльності України досліджувалися в роботах багатьох вчених: І. Бережнюка [5], Іванова С. В., Ляшенко В. І., Осадчої Н. В. [6], Іщук С. О. [7; 11],

Процевят О. С. [7], Савченко М. В., Хаджинова І. В., Завидовської А. О. [10]. Але проблема визначення експортних векторів розвитку регіонів з урахуванням диверсифікованості за товарними групами потребує детального структурного аналізу, що дозволить зберегти та нарощувати обсяги зовнішньої торгівлі в повоєнний період і підвищити рівень стійкості регіональних економік.

Мета статті – оцінити зміни в товарній структурі та динаміці експорту регіонів України, спричинені військовою агресією.

Для дослідження особливостей диверсифікації експорту регіонів України використані методи структурно-динамічного аналізу, порівняльний аналіз за темпами змін, коефіцієнт подібності структур і коефіцієнти структурних зрушень [9; 13].

Оскільки тенденції розвитку економіки України перервалися з початком повномасштабного воєнного вторгнення у 2022 році, а сучасний економічний простір балансує між потребами оборони та необхідністю зберегти функціонування мирного життя, для подальшого аналізу товарного експорту 2021 рік визначимо як базисний.

Основним вектором розвитку експорту є ринок ЄС (частка в географічній структурі експорту товарів дорівнює 59,5% у 2024 р.) [1]. За підсумками 2024 р. частка експорту товарів і послуг у ВВП України (у фактичних цінах) зменшилась до 29,4% порівняно з 2021 р., коли вона складала 40,75% [8].

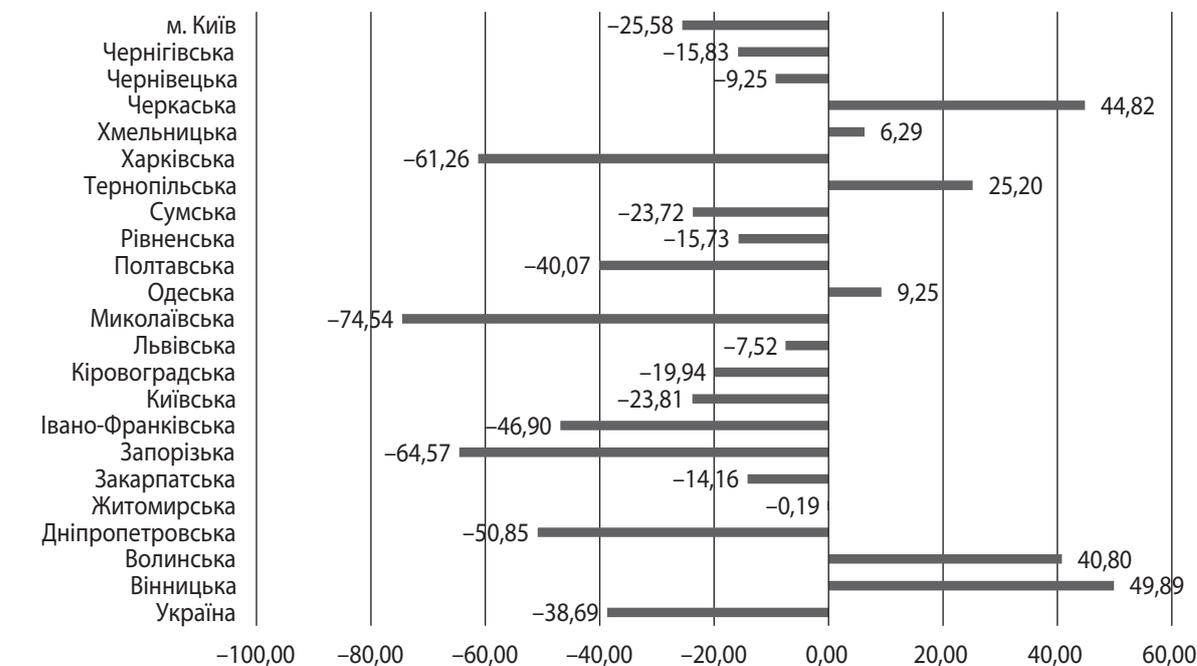
Падіння експорту загальмувалося у 2023–2024 рр., але повного відновлення до рівня 2021 р. у цілому по Україні не відбулося. Проте в регіональному розрізі тенденції різноспрямовані.

Зміни обсягів товарного експорту у 2024 р. (порівняно з 2021 р.) суттєво відрізнялися за регіонами України (рис. 1).

На рис. 1 спостерігаються позитивні прирости в Черкаській, Хмельницькій, Тернопільській, Одеській, Волинській та Вінницькій областях, але в більшості регіонів України зберігається значне скорочення обсягів експорту [6]. Максимальний приріст обсягів товарного експорту (49,89%) спостерігається у Вінницькій області, в цілому по Україні приріст негативний і дорівнює –37,69%.

Для більш детального аналізу розглянемо структуру товарного експорту за регіонами України (рис. 2, рис. 3). Регіональна структура експорту товарів є нерівномірною. Так, м. Київ (27,4%) та Дніпропетровська область (14,4%) є лідерами за результатами 2024 р. Частка експорту інших регіонів у 2024 р. не перевищує 6,5% [1]. Отже, експорт є висококонцентрованим у регіональному розрізі, а ефект столиці явно вираженим.

Порівняння зі структурою товарного експорту у 2021 р. (див. рис. 3) свідчить, що рівень концентрації збільшився передусім через катастрофічне падіння експорту Донецької області. Питома вага м. Київ дорівнює 22,6%, Дніпропетровської та Донецької областей – 17,9% і 10,4% відповідно, а інших регіонів не перевищувала 5,1%.

Примітка: дані наведено без урахування тимчасово окупованих регіонів і частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 1. Зміни обсягів товарного експорту 2024 р. до базисного 2021 р., %

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

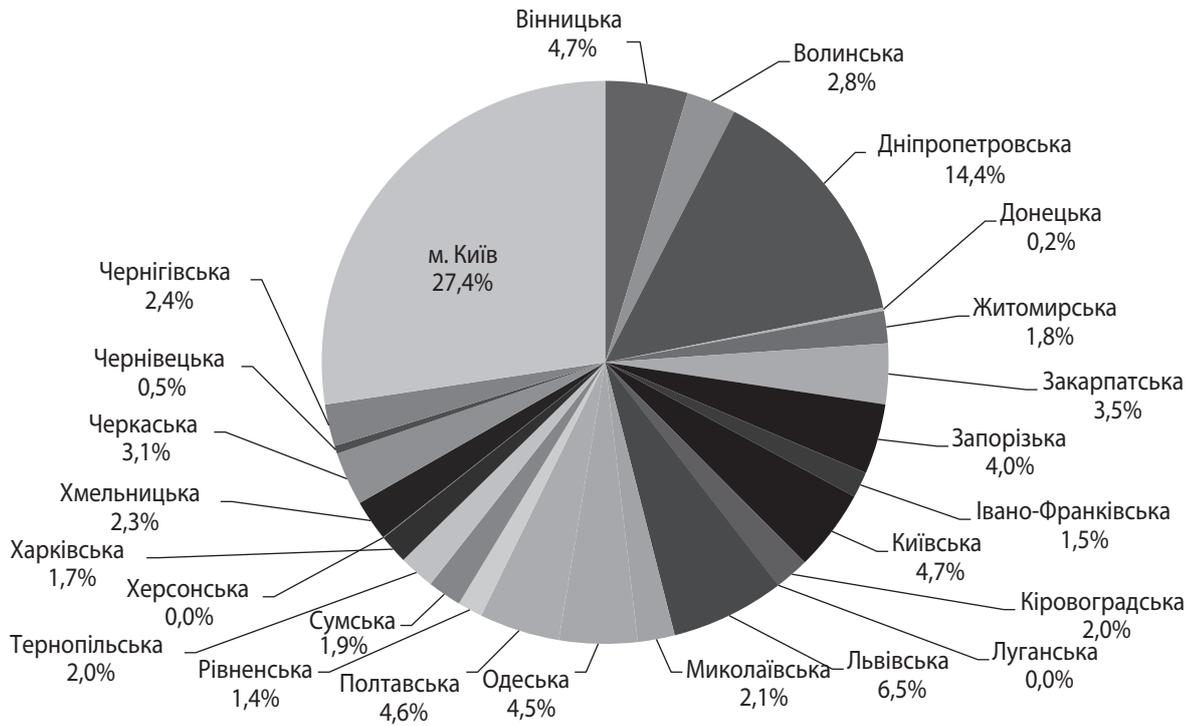

Рис. 2. Структура товарного експорту в регіональному розрізі у 2024 р.

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

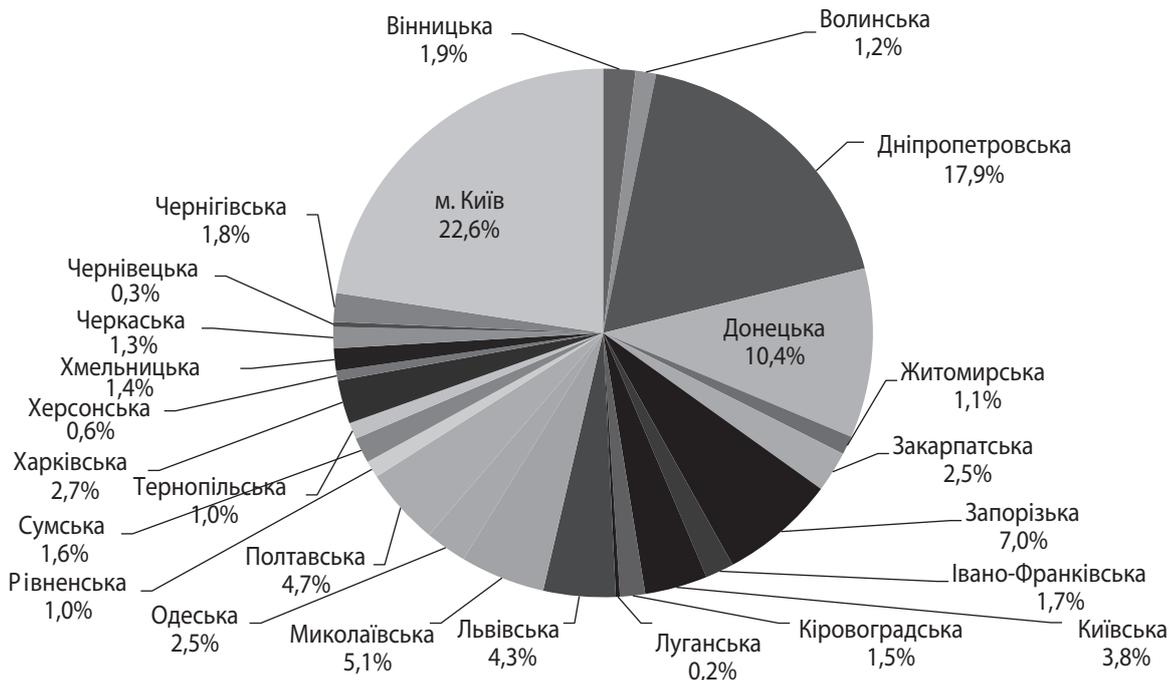

Рис. 3. Структура товарного експорту у 2021 р. у регіональному розрізі

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

Подальший аналіз регіональних особливостей і розвитку та диверсифікації товарного експорту розглянуто на прикладі Харківської, Кіровоградської та Львівської областей, які обрано для дослідження як репрезентантів східних, центральних і західних областей України відповідно.

У 2024 р. експорт товарів з Харківської області склав 697907,1 тис. дол. США (на 10% менше, ніж у 2023 р. і на 61,3% менше, ніж у 2021 р.). Темпи зміни експорту товарів у Харківській області та Україні у 2015–2024 рр., розраховані ланцюговим способом, представлено на рис. 4. Спостерігається сут-

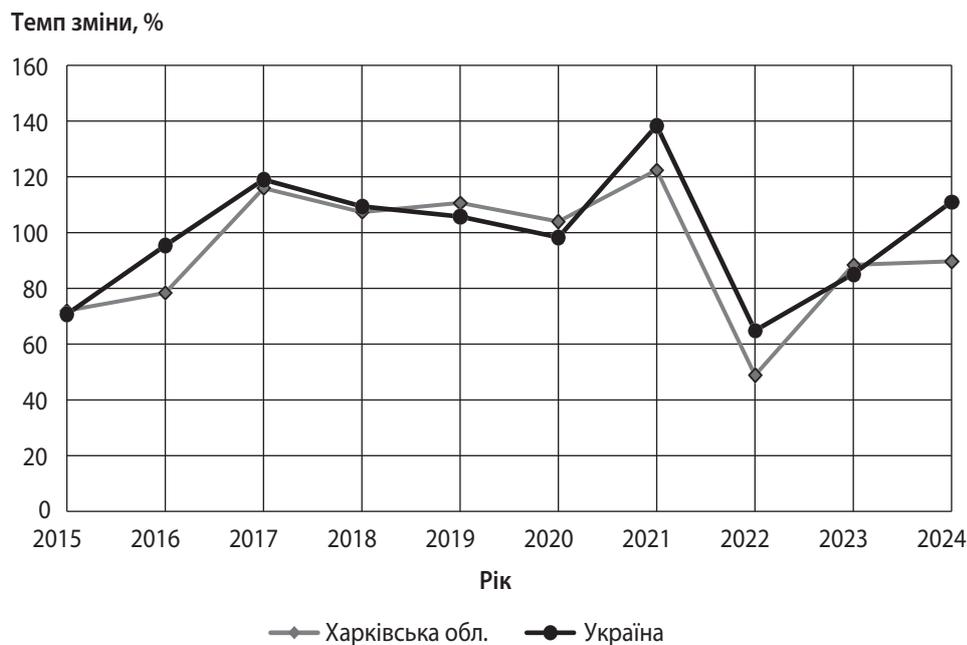

Рис. 4. Темпи зміни експорту товарів у Харківській області та Україні (рік до року) у 2015–2024 рр.

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

теве зниження показників динаміки у 2022 р., що пов'язано із військовим вторгненням на територію України. Але вже в наступному році відмічається відновлення експорту товарів у цілому по Україні з подальшим збереженням позитивної тенденції. І, навпроти, в Харківському регіоні у 2024 р. не відбувається повернення до довоєнного рівня експорту товарів, а, навпаки, прослідковується збереження негативної тенденції, хоча і меншими темпами. Головною причиною є загрозлива безпекова ситуація у прифронтовій області, спричинені нею спад виробництва, погіршення інвестиційного клімату, міграційна криза, кадровий дефіцит та інше, що впливає на сталий розвиток регіону в цілому.

За питомою вагою обсягів експорту товарів Харківська область у 2024 р. посіла 19 місце серед інших регіонів України. Починаючи з 2014 р. частка обсягів зовнішньої торгівлі товарами Харківського регіону в загальній структурі експорту України поступово, але постійно знижувалася – з 3,8% у 2014 р. до 2%, у 2022 р. і 1,7% у 2024 р.

На рис. 5 наведено темпи зростання експорту товарів у Кіровоградській області та Україні в цілому у 2015–2024 рр., розраховані ланцюговим способом. За графіком прослідковується значний спад у 2022 р., який спричинений саме повномасштабним військовим вторгненням на територію України. Водночас темп падіння був меншим, ніж по країні в цілому завдяки безпечному розташуванню. Далі спостерігається незначне відновлення товарного експорту в Кіровоградській

області, але значно повільнішими темпами, ніж у довоєнний час. Основними причинами стримання нарощування обсягів товарів, що експортуються, є загальнодержавні чинники: воєнні дії на території країни, зростання тарифів на електроносії, нестача робочої сили, обмеженість інвестицій, логістичні труднощі та ін.

Мінімальне значення питомої ваги (1%) товарного експорту Кіровоградської області в період 2015–2024 рр. спостерігалось у 2017 р., потім поступово збільшувалось до 1,9% у 2020 р. У 2021 р. знов відбувається зменшення частки експорту товарів Кіровоградської області до 1,5%, далі коливається в межах 2–2,2% та у 2024 р. дорівнювало 2%. За питомою вагою обсягів експорту товарів Кіровоградська область у 2024 р. була на 16 місці серед інших регіонів України.

Темпи зміни експорту товарів у Львівській області та Україні розраховані ланцюговим способом у 2015–2024 рр. і представлені на рис. 6. У регіоні, що розглядається, у 2022 р. спостерігалось навіть збільшення обсягів на 3,1%, але далі зниження темпу зміни обсягів товарного експорту спостерігалось у 2023 р. до 85%. У 2024 р. експорт товарів з Львівської області майже не змінився і склав 99% рівня 2023 р.

Частка експорту товарів Львівської області в загальному обсязі експорту країни постійно збільшувалась з 2014 р. (2,4%) до 2020 р. (4,7%). У 2021 р. вона знизилась до 4,3%, потім коливалася та у 2024 р. дорівнювала 6,5%, а область займає 3 місце серед регіонів України.

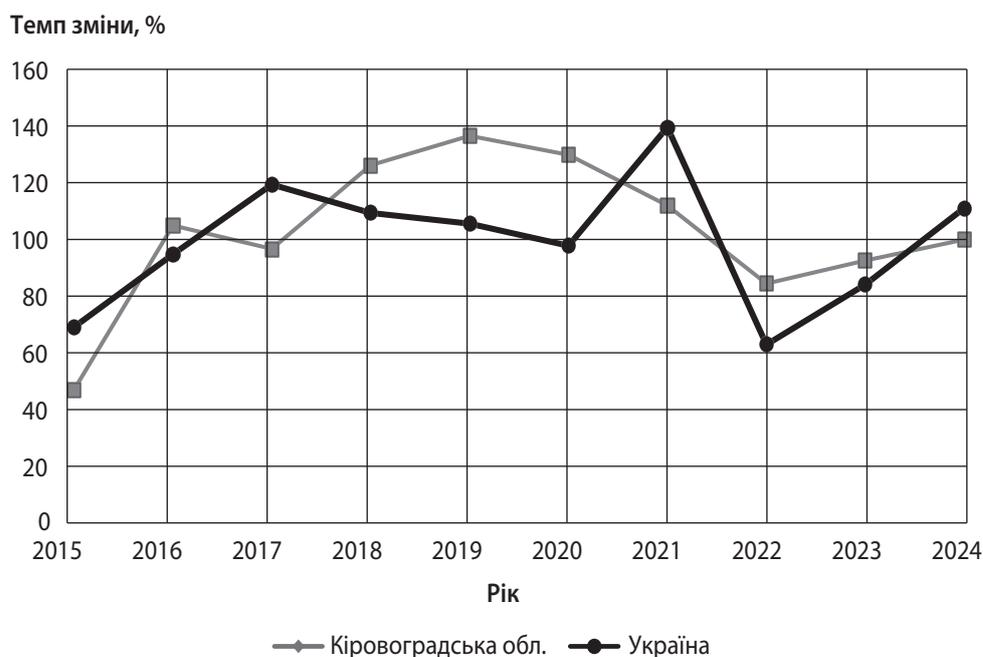

Рис. 5. Темпи зміни експорту товарів у Кіровоградській області та Україні (рік до року) у 2015–2024 рр.
Джерело: побудовано авторами за даними [1].

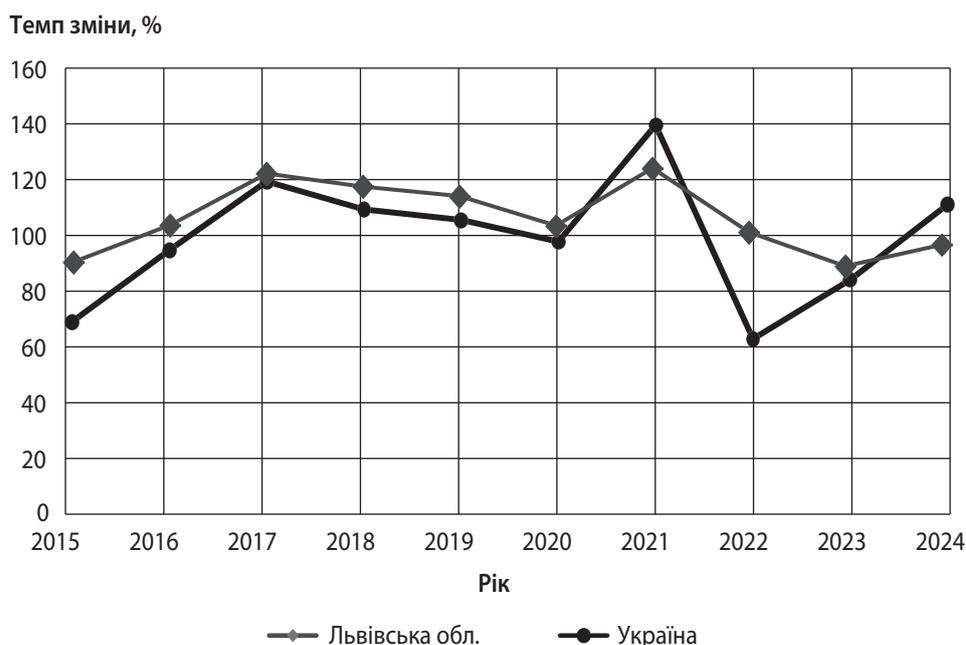

Рис. 6. Темпи зростання експорту товарів у Львівській області та Україні (рік до року) у 2015–2024 рр.
Джерело: побудовано авторами за даними [1].

Для характеристики диверсифікації експорту регіонів України, що досліджуються, було розглянуто структуру експорту регіонів за товарними групами у 2024 р.

Основні товари, які експортувалися з Харківщини за межі України в 2024 р.: продукти рослинного походження – 24,2%; машини, обладнання та механізми; електротехнічне

обладнання – 15,4%; жири та олії тваринного або рослинного походження – 14,4 %; готові харчові продукти – 12,2% (рис. 7).

Основні товарні групи, які експортувалися з України у 2024 р., частково такі самі: продукти рослинного походження – 32,4%; жири та олії тваринного або рослинного походження – 13,8 %; недорогоцінні метали та вироби з них – 10,7%; готові харчові продукти – 9% (див. рис. 7).

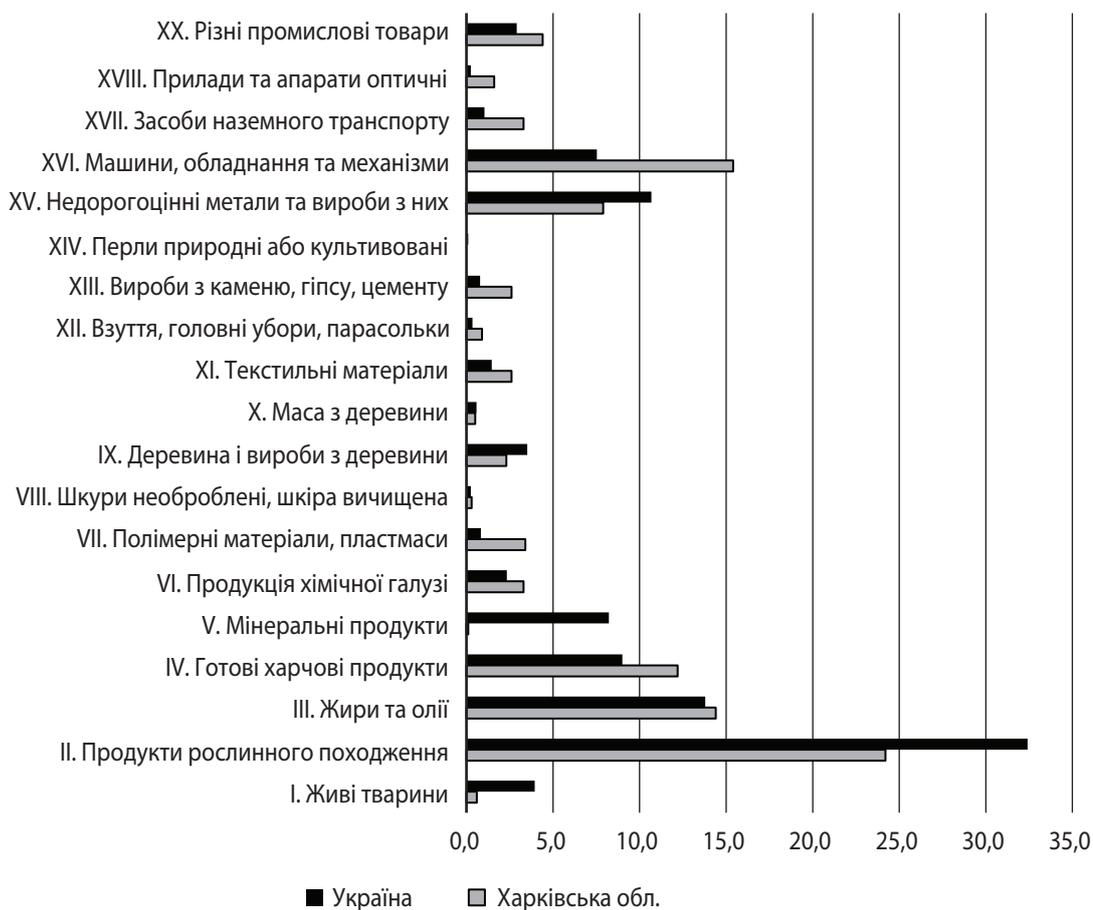

Рис. 7. Диверсифікація товарної структури зовнішньої торгівлі Харківської області та України у 2024 р.

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

Коефіцієнт подібності структур експорту товарів Харківського регіону та України у 2024 р. дорівнює 76%, що свідчить про високий рівень подібності структур. Водночас можна відмітити, що структура експорту товарів Харківської області більш прогресивна, ніж у цілому по країні, незважаючи на руйнівний вплив воєнних дій у області. Так, більшою є сукупна частка продукції машинобудування (20,3% проти 8,8%), а також готових продуктів харчування (12,2% проти 9,0%), водночас частки експорту мінеральних продуктів та недорогоцінних металів значно менші.

На рис. 8 наведено основні товарні групи, які складають експортну структуру Кіровоградської області у 2024 р. Так, найбільша частка товарного експорту регіону, що досліджується, складається з такого: продукти рослинного походження – 25,7%, жири та олії тваринного або рослинного походження – 51,1%, готові харчові продукти – 15,5%. Коефіцієнт подібності структур експорту товарів Кіровоградської області та України у 2024 р. дорівнює 56%, що свідчить про суттєві розбіжності в структурах.

Порівняльна диверсифікація товарної структури зовнішньої торгівлі Львівської обл. та України у 2024 р. наведена на рис. 9. Основні товари, які експортувалися зі Львівщини у 2024 р.: машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання – 17,4%; продукти рослинного походження – 14,3%; різні промислові товари – 13,8%; готові харчові продукти – 13%; жири та олії тваринного або рослинного походження – 12,9%. Коефіцієнт подібності структур експорту товарів Львівської області та України у 2024 р. дорівнює 62%, що свідчить про розбіжності в структурах.

Результати аналізу зрушень у регіональних структурах товарного експорту за допомогою коефіцієнтів структурних зрушень наведено в табл. 1.

У табл. 2 наведено групування областей України за лінійним коефіцієнтом структурних зрушень товарного експорту у 2024 р. відносно 2021 р.

У результаті розрахунків виявлено, що в структурі товарного експорту регіонів України у 2024 р. по відношенню до 2021 р. відбулися значні структурні зрушення. За період, що досліджується, максимальні структурні зрушення відбулись у структурі експорту Луганської та Донецької об-

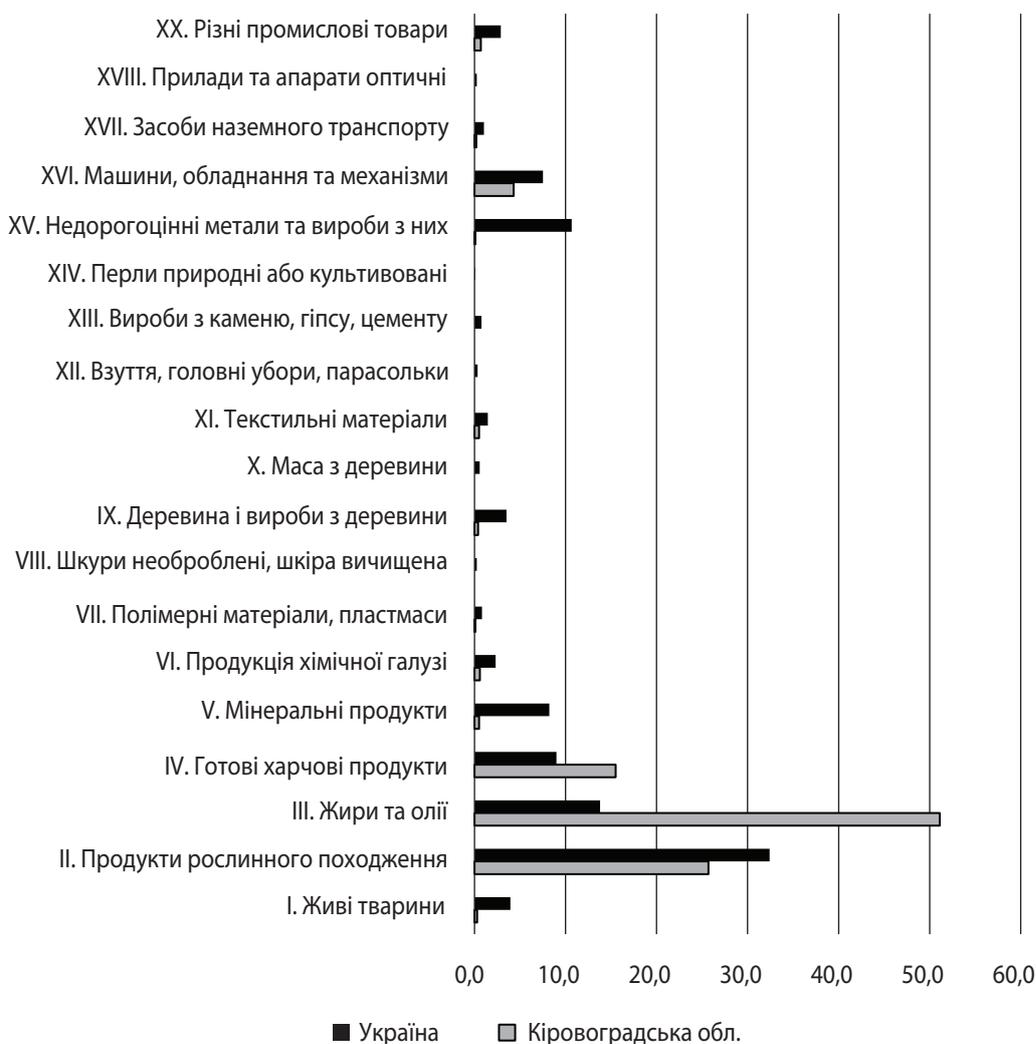

Рис. 8. Диверсифікація товарної структури зовнішньої торгівлі Кіровоградської області та України у 2024 р.

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

ластей, що є наслідком активних воєнних дій та тимчасової окупації значної частини їх територій. Значні структурні зрушення відбулися в більш ніж половини областей. У десяти регіонах України відбулися невеликі структурні зрушення.

З досліджених областей значні зрушення відбулися в експорті Кіровоградської області за рахунок збільшення питомої ваги груп: жири та олії тваринного або рослинного походження та готових харчових продуктів. При цьому зменшилися частки груп: живі тварини, продукти тваринного походження; продукти рослинного походження; мінеральні продукти; продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості; полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них; деревина і вироби з деревини; вироби з каменю, гіпсу, цементу; недорогоцінні метали та вироби з них; машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання. Експорт Кіровоградської області за-

лишається менш диверсифікованим, ніж у Харківській та Львівській областях, а рівень концентрації збільшується.

ВИСНОВКИ

Аналіз динаміки регіонального експорту дозволяє зауважити, що відновлення обсягів до довоєнного рівня поки що не відбулося в більшості регіонів. Збільшення обсягів здебільшого відбулося в регіонах з малою часткою в загальному експорті країни.

Експорт залишається висококонцентрованим у регіональному розрізі, при чому на тлі скорочення обсягів у більшості областей концентрація у м. Києві посилилася. Частки Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Миколаївської, Харківської областей перерозподілилися між рештою регіонів, але це не є суттєвим збільшенням у диверсифікації експорту, оскільки обсяги поки не відновилися.

З розглянутих докладніше областей найбільш диверсифікованим є експорт Харківської області.

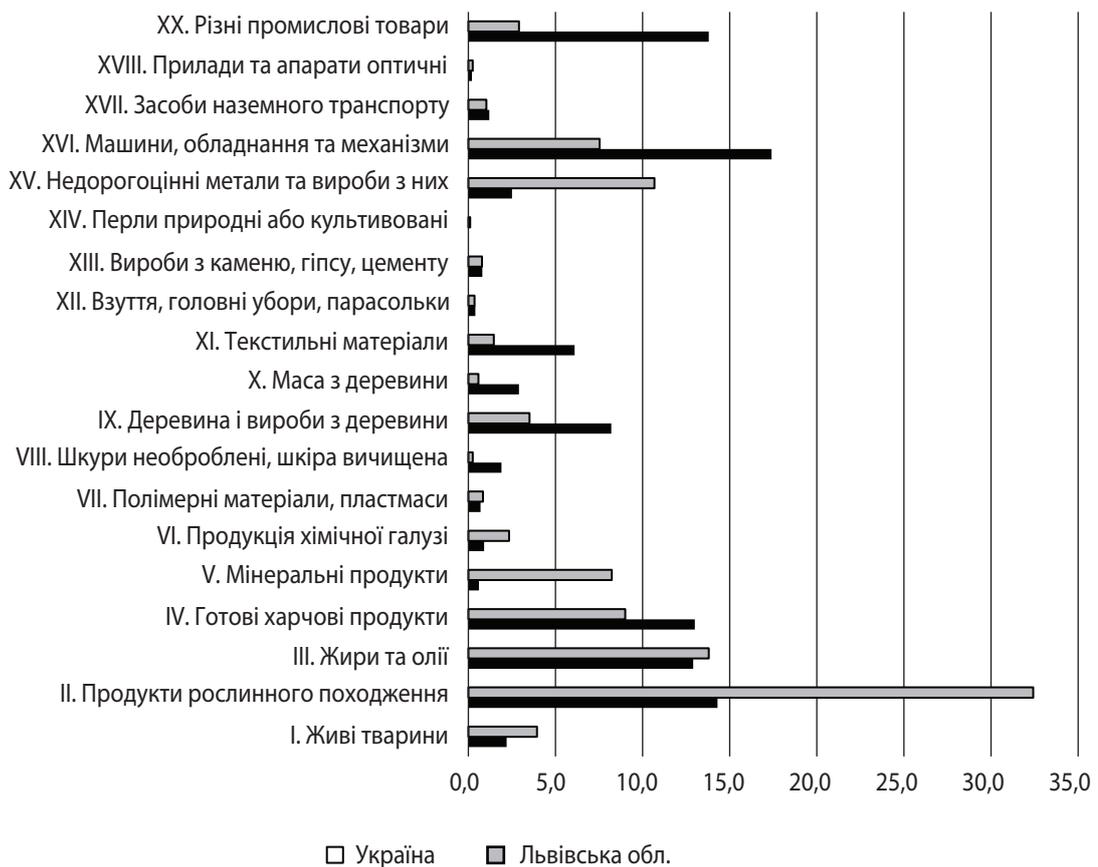

Рис. 9. Диверсифікація товарної структури зовнішньої торгівлі Львівської обл. та України у 2024 р.

Джерело: побудовано авторами за даними [1].

Крім того, коефіцієнт подібності структур експорту Харківської області та України є найбільшим.

Таким чином, структура експорту саме Харківської області може бути орієнтиром для розробки стратегії розвитку експорту країни. Подальший розвиток прогресивних напрямків експорту сприятиме підвищенню як конкурентоспроможності самого регіону, так і більшій прогресивності експорту України, що узгоджується з державною експортною політикою.

Структурно-динамічний аналіз обсягів експорту товарів Харківської області показав потенційні напрямки збереження та нарощування обсягів експорту, які можливо досягнути за рахунок інноваційного розвитку експортоорієнтованих підприємств, підвищення їх інвестиційної привабливості, відновлення об'єктів, що здійснюють критично важливі функції для функціонування економіки, підтримки з боку держави, що забезпечить сталий розвиток Харківського регіону. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

2. Україна – 2030. Стратегія зміни майбутнього. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/ukraine-2030-1.pdf>

3. Національна експортна стратегія до 2030 року: на Міжнародному торговельному форумі представлені ключові пріоритети та стратегічні цілі. Міністерство економіки, довідник та сільськогосподарства України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/2eb5c34f-2957-4220-b1ab-01d27eff1a2f?lang=uk-UA&title=NatsionalnaEksportnaStrategiia>

4. Зовнішня торгівля України товарами: підсумки 2024 року. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidi-zhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2024-roku>

5. Концептуалізація оцінювання митних процедур в умовах актуалізації зовнішньоекономічної діяльності: монографія / за заг. ред. І. Г. Бережнюка. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2015. 196 с.

6. Іванов С. В., Ляшенко В. І., Осадча Н. В. Стратегічні напрями формування експортної стратегії України в умовах відновлення економіки. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 1. С. 16–27. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-1\(67\)-16-27](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-1(67)-16-27)

Таблиця 1

Коефіцієнти структурних зрушень товарного експорту регіонів України, 2024/2021 рр.

Назва показника (обл.)	Лінійний коефіцієнт структурних зрушень, %	Квадратичний коефіцієнт структурних зрушень
Вінницька	2,37	0,97
Волинська	2,56	0,78
Дніпропетровська	1,30	1,39
Донецька	10,09	5,07
Житомирська	2,27	0,69
Закарпатська	1,82	1,06
Запорізька	1,75	0,73
Івано-Франківська	5,73	1,55
Київська	3,05	3,24
Кіровоградська	2,36	0,71
Луганська	10,11	37,46
Львівська	1,59	1,30
Миколаївська	1,89	1,06
Одеська	0,96	0,51
Полтавська	3,08	1,03
Рівненська	1,89	1,55
Сумська	3,15	3,22
Тернопільська	2,48	0,62
Харківська	1,53	0,84
Херсонська	3,93	0,91
Хмельницька	2,73	1,45
Черкаська	2,75	1,75
Чернівецька	2,96	1,87
Чернігівська	1,53	0,81
м. Київ	1,25	0,48

Джерело: складено авторами.

- Іщук С. О., Процевят О. С. Діагностика трансформацій у товарному експорті регіонів під впливом повномасштабної російсько-української війни. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 4. С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2022-4-2>
- Експорт та імпорт України. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp>
- Гольцяєва Л. А. Аналіз трансформацій галузевої структури промисловості України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 10/1. С. 54–56.
- Савченко М. В., Хаджинов І. В., Завидовська А. О. Експортний потенціал України та його реалізація у торговельно-економічних відносинах з країнами ЄС. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021. № 4. С. 89–98. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/76.089>
- Іщук С. О., Созанський Л. Й. Український товарний експорт: виклики в умовах війни та повоєнного відновлення. *Регіональна економіка*. 2024. № 1. С. 81–94. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-1-8>
- Романова Т. В. Інтегральні показники оцінювання структурних зрушень в економіці. *Економіка і регіон*. 2016. № 6. С. 20–27. URL: <https://reposit.nupr.edu.ua/bitstream/PolNTU/1972/1/Романова.pdf>
- Раєвнева О. В., Бобкова О. Ю. Диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів України: інструментарій оцінювання та регулювання : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2014. 264 с.

REFERENCES

- Berezhniuk I. H. (2015). *Kontseptualizatsiia otsiniuvannia mytnykh protsedur v umovakh aktualizatsii zovnishnoekonomichnoi diialnosti: monohrafiia* [Conceptualization of the assessment of customs procedures in the conditions of the actualization of foreign economic activity: monograph]. PP Melnyk A. A.
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [State Statistics Service of Ukraine]. <https://www.ukrstat.gov.ua>
- Holtiaieva L. A. (2015). Analiz transformatsii haluzevoi struktury promyslovosti Ukrainy [Analysis of transformations of the sectoral structure of industry in Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 10/1, 54–56.

Таблиця 2

Групування областей України за коефіцієнтом структурних зрушень товарного експорту

Інтерпретація показника	Область
Малі структурні зрушення (менше 2%)	Дніпропетровська, Закарпатська, Запорізька, Львівська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Харківська, Чернігівська, м. Київ
Значні структурні зрушення (2–10%)	Вінницька, Волинська, Житомирська, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька
Великі структурні зрушення (більше 10%)	Луганська, Донецька

Джерело: складено авторами [9; 12].

- Ishchuk S. O. & Protseviat O. S. (2022). Diahnostyka transformatsii u tovarnomu eksporti rehioniv pid vplyvom povnomashtabnoi rosiisko-ukrainskoi viiny [Diagnostics of transformations in the commodity export of regions under the influence of the full-scale Russian-Ukrainian war]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, 4, 7–13. <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2022-4-2>
- Ishchuk S. O. & Sozanskyi L. Y. (2024). Ukrainyskiy tovarnyi eksport: vyklyky v umovakh viiny ta povoiennoho vidnovlennia [Ukrainian commodity export: challenges in terms of war and post-war recovery]. *Rehionalna ekonomika*, 1, 81–94. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-1-8>
- Ivanov S. V., Liashenko V. I. & Osadcha N. V. (2022). Stratehichni napriamy formuvannia eksportnoi stratehii Ukrainy v umovakh vidnovlennia ekonomiky [Strategic directions of the formation of Ukraine's export strategy in the conditions of economic recovery]. *Ekonomichniy visnyk Donbasu*, 1, 16–27. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-1\(67\)-16-27](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-1(67)-16-27)
- Minfin. *Ekspart ta import Ukrainy* [Export and import of Ukraine]. <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp>
- Ministerstvo ekonomiky, dovkillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. *Natsionalna eksportna stratehiia do 2030 roku: na Mizhnarodnomu torhovelnomu forumi predstavleni kliuchovi priorytety ta stratehichni tsili* [National export strategy until 2030: key priorities and strategic goals presented at the International Trade Forum]. <https://me.gov.ua/News/Detail/2eb5c34f-2957-4220-b1ab-01d27eff1a2f?lang=uk-UA&title=NatsionalnaEkspartnaStrategiia>
- Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. (2020). *Ukraina – 2030. Stratehiia zminy maibutnoho* [Ukraine – 2030. Strategy for changing the future]. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/ukraine-2030-1.pdf>
- Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. (2024). *Zovnishnia torhivlia Ukrainy tovaramy: pidsumky 2024 roku* [Foreign trade of Ukraine in goods: results of 2024]. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-pidsumky-2024-roku>
- Raievnieva O. V. & Bobkova O. Yu. (2014). *Dysproportsiinist sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy: instrumentarii otsiniuvannia ta rehuliuвання*: monohrafiia [Disproportionality of socio-economic development of regions of Ukraine: evaluation and regulation toolkit: monograph]. VD «Inzhnek».
- Romanova T. V. (2016). Intehralni pokaznyky otsiniuvannia strukturnykh zrushen v ekonomitsi [Integral indicators for assessing structural shifts in the economy]. *Ekonomika i rehion*, 6, 20–27. <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/1972/1/Romanova.pdf>
- Savchenko M. V., Khadzhyrov I. V. & Zavydovska A. O. (2021). Eksportnyi potentsial Ukrainy ta yoho realizatsiia u torhovelno-ekonomichnykh vidnosynakh z krainamy YeS [Export potential of Ukraine and its realization in trade and economic relations with EU countries]. *Ekonomichniy visnyk Dniprovskoi politekhniki*, 4, 89–98. <https://doi.org/10.33271/ebdut/76.089>

Стаття надійшла до редакції / Received: 17.11.2025
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 01.12.2025

УДК 330.341:330.15:332(045)
JEL: O13
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-12-150-159>

ВПЛИВ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ НА ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ВІЙНИ

©2025 СИРЧИН О. Л.

УДК 330.341:330.15:332(045)
JEL: O13

Сирчин О. Л. Вплив викликів і загроз на природно-ресурсний потенціал Одеської області в умовах цифровізації та війни

Природно-ресурсний потенціал є основою економіки та впливає на економічний потенціал країни чи її регіонів. Погіршення природно-ресурсного потенціалу країни за умов воєнного часу викликає погіршення економічного потенціалу регіонів країни. Реалізація концепції сталого розвитку потребує оптимізації процесу формування, використання та відтворення природно-ресурсного потенціалу. Природно-ресурсний потенціал має певну територіальну прив'язку, якісну та кількісну визначеність. Тому виникає необхідність визначення оцінки природно-ресурсного потенціалу окремих територій як важливого чинника економічного, соціального, екологічного суспільного розвитку. Така оцінка має стати одним із важелів, який забезпечуватиме раціональне використання та відтворення природних ресурсів. У статті наведено результати досліджень сутності природно-ресурсного потенціалу, надано оцінку сучасного стану природно-ресурсного потенціалу Одещини, розглянуто загрози воєнного періоду та окреслено перспективи його післявоєнного розвитку, розглянуто вплив цифрових технологій на формування природно-ресурсного потенціалу регіонів країни. Виклики та загрози, що пов'язані з природною деградацією природно-ресурсного потенціалу Одещини, в процесі післявоєнного відновлення потребують близько 500 млн дол. США. Виклики та загрози, що пов'язані з воєнними діями, потребують у процесі післявоєнного відновлення природно-ресурсного потенціалу Одеського регіону від 4 до 15 млрд дол. США. Вплив цифрових технологій на формування природно-ресурсного потенціалу можна виразити такими напрямками: 1) наука про рослини, біотехнології; 2) точне землеробство; 3) інтернет-ринки;